

Belgisk politik och svensk debatt

BELGIEN HAR under de senaste åren spelat en viss roll — anspråkslös men egendomlig — i den svenska inrikesdebatten. Vid några tillfällen har kritiker av den svenska regeringen, såsom professor Ohlin och dr Per Jacobsson, med tillfredsställelse fastslagit att Belgien med sin jämförelsevis liberala ekonomiska politik efter kriget uppnått en snabb välståndsökning. Under den senaste tiden har Belgien tvärtom, och med långt större iver, begagnats som vapen av svenska socialister. Den stigande arbetslösheten har betraktats som ett bevis för den belgiska politikens misslyckande. Belgien har sökt klara sig utan regleringar och planhushållning, säger man; nu kan var och en se vart denna galenskap leder. Den socialistiska glädjen över Belgiens svårigheter är än större än den tidigare liberala glädjen över Belgiens välstånd.

Redan de belgiska partiförhållandena borde göra dessa socialistiska propagandister betänksamma. Under de första åren efter befrielsen styrdes Belgien av breda koalitionsregeringar. Utom de båda stora partierna, socialister och katoliker, var liberalerna och en tid även kommunisterna företrädare i regeringen. Under detta skede var utvecklingen ostridigt och generellt utomordentligt gynnsam. Arbetslöshet av större omfattning har framträtt först under det senaste året, då Belgiens politik letts av socialister och katoliker i förening, med socialisten Spaak som premiärminister och socialister som chefer för flera ur ekonomiskt-social synpunkt viktiga departement. Det är liberalerna, i gemen utan tvivel mer gammalliberala än sina svenska partivänner, som står i opposition och som anklagar regeringen, och främst socialisterna inom denna, för att genom en oskicklig politik ha bidragit till arbetslöshetens framväxt. De svenska socialister som återopar Belgien som bevis på ett fritt systems misslyckande kritiserar därmed ett av kontinentens mest framgångsrika socialistiska partier i sällskap med de belgiska liberaler som i socialismens missgrepp och inte minst i dess dirigeringsstendenser ser en huvudorsak till det onda.

Än egendomligare ter sig de svenska exploateringsförsöken med tanke på att någon mer principiell kritik mot den bel-

giska politiken efter kriget icke förekommer i Belgien — utom från de liberaler som anser att regeringen ingripit för mycket och kommunisterna, som kräver allmän socialisering. Om man undantar det sistnämnda partiet, är alla belåtna över att en långtgående planhushållning undvikits och att socialiseringsfrågor inte aktualiserats. Vi tänker inte på socialisering annat än som en nödfallsutväg i alldeles speciella fall, förklarar ledande belgiska socialister. Även om valutapolitiken är man i stort sett enig — en devalvering av avsevärd omfattning kan inte komma i fråga.

Att den snabba välståndsökningen i Belgien — hittills fortsatt trots arbetslösheten — väsentligen beror på yttre faktorer, över vilka politiken icke rätt, är obestridligt och har inte heller förnekats av de svenska liberaler som hänvisat till det belgiska exemplet. Belgien befriades jämförelsevis snabbt och smärtsfritt på hösten 1944 och kunde omedelbart utnyttja huvudparten av sin produktionskapacitet; redan i slutet av 1946 låg produktionen över förkrigsnivån. Genom att västmakternas arméer inköpte materiel i Belgien och delvis under lång tid var förlagda i detta land fick man på ett tidigt stadium hundratals miljoner i amerikansk valuta. Antwerpen, under årtal den enda stora användbara hamnen på kontinentens västkust, inbragte väldiga summor. Kongos roll har däremot ofta överskattats; kolonin har en viss betydelse för belgiskt näringsliv över huvud, men har icke varit en speciellt väsentlig faktor i utvecklingen efter kriget.

Belgiens politiker räknar sig emellertid — och med allt fog — till godo att de goda konjunkturen som förelåg vid befrielsen utnyttjades genom en politik som inte skyggat för statsingripanden, men som i det stora hela varit bland de mest liberala i Europa. Och denna försvarliga självbelåtenhet delas av alla demokratiska partier — icke minst framträder den inom det socialistiska parti som haft ledningen och som i

sin brytning med äldre socialiseringsdogmatik ser en huvudorsak till framgångarna och framstegen.

Det belgiska välståndet har inte, såsom stundom påståtts, vunnits på de fattigare folkgruppernas bekostnad. Den sociala välfärdspolitiken — ålderdomspensionering, socialförsäkring, semester osv. — har tvärtom varit omfattande. Enligt uppgifter från ministeriet för ekonomisk koordination är i februari 1949 prisnivån 390 mot 100 före kriget, lönenivån för arbetare är 362, men arbetarnas reella standard — med hänsyn till de sociala anordningarna av direkt betydelse för denna — måste sättas till 425. Trots den betydande förstörelsen under kriget har arbetarna alltså nu ett något bättre läge än 1938, bortsett från sådana förbättringar som inte låter sig fixeras i indexuppgifter.

Att den belgiska politiken inte uppnått en skenbar blomstring genom en hård politik mot arbetarna — såsom en del svenska uttalanden tycks förmena — borde vara klart redan med tanke på de belgiska partiernas struktur. Socialismen (med 68 platser i representanthuset) bygger här som eljest väsentligen på de fackligt organiserade; medlemsantalet i de socialistisk-kommunistiska fackföreningarna är 650.000. Då en svensk politiker, fru Kock, kallat det katolska partiet i Belgien reaktionärt, är detta ett groteskt misstag, som säkerligen beror inte på vilja att snedvrida, utan på ren okunnighet. Detta parti (med 92 platser) innesluter, liksom en rad andra katolska partier, en mera radikal och en mera konservativ riktning, men de radikala har under senare år haft ledningen, vilket bäst framgår av det oavbrutna och goda samarbetet mellan socialister och katoliker i regeringen; de katolska fackföreningarna omfattar nära en halv miljon arbetare. Även det tredje större demokratiska partiet, liberalerna (18 platser), har betydande anslutning bland arbetarna, och dess speciella fackföreningar har omkring 70.000 medlemmar. Under dessa förhållanden kan ingen regering föra och intet parti eftersträva en socialt och ekonomiskt reaktionär politik.

Mot denna bakgrund måste arbetslöshetskrisen i Belgien betraktas.

Herbert Tingsten